

לא משנה כמה נפלא וכמה השתוקקות היא העבודה שלך, אם זה לא מה שדרשו ממך, זה פסול!!!

והנה הרמב"ן מבאר את ענין מעשה העגל, שלא היה כמו שאפשר לחשוב באופן פשוט שרצו לעשות לעצמם אלוה ממש, כי וכי היו כ"כ טפשים לומר שהעגל הזה שהם רק עכשיו יצרו הוא שהוציאם מארץ מצרים, אלא כתב לפרש בזה"ל: "אבל הענין כמו שאמרתי, שלא בקשו העגל להיות להם לאל ממית ומחיה, וקבלו עבודת אלהותו עליהם, אבל ירצו שיהיה להם במקום משה מורה דרכם. וזהו התנצלותו של אהרן, טען, כי לא אמרו לי רק שאעשה להם אלהים אשר ילכו לפניו במקומך אדני, שלא ידעו מה היה לך, ואם תשוב אם לא, ולכן היו צריכין למי שיורה להם דרכם כל זמן שלא תהיה אתה עמהם, ואם אולי תשוב יעזבוהו וילכו אחריו כבראשונה", עכ"ל.

כלומר, כלל ישראל עשו לעצמם חשבונות ותחבולות איך להתקרב להקב"ה, אולם החסרון היתה שהם בחרו בדרך ובאופן שלא צוה אותם השי"ת. וזהו הכוונה בלשון הכתוב ממרים הייתם עם ה', שהרי כוונתם לא היו כלל נגד ה', כי רצו להתקרב אליו, אלא שהתחכמו להתקרב אליו בדרך אשר לא צוה אותם, ולא ראינו ולא שמענו כדבר הזה מקודם.

ובד"ז מבאר גם בספה"ק **שם משמואל** (כי תשא תרע"ט) את שורש חטא העגל, כמ"ש בזה"ל: "וי"ל עוד, שבכלל זה, כל שאיננו מהלך בתמימות, אלא בא לחקור אחר העתידות ולהתחכם אחר מצוות התורה כמו ששכיח בזמנינו אלה, והוא רחום יכפר עוון, וכ"ז נמשך מפגם הנפש וכו'".

ולפי האמור י"ל, דהא שהיה לשטן כח להטעות את ישראל במעשה העגל, נמי משום הכי הוא, **דבמד"ר** (שמו"ר מב, ה) ש'אמר הקב"ה למשה ר'אה ר'איתי (שמות ג, ז), אתה רואה ראי' אחת, שהם באין לסיני ומקבלים את תורתך, ואני רואה אותם כשאבוא לסיני ליתן להם את התורה, ואני חוזר בטטרמולין (מרכבה, ר"ל הכסא הכבוד, שיש בו ארבע רגלים כביכול, שאחד מהם הם פני שור) שהם מתבוננים בי, ושומטין אחד מהן (היינו פני השור) דמכעיסין אותי בו (כי המירו את כבודם בתבנית שור וגו' (תהילים קו, כ). ומלשון 'שהם מתבוננים בי' משמע, שלא הי' ראוי להם להתבונן, והי' זה נחשב כניסה לפניו ממחיצתם, והי' פגם בנפש שמהעליונים, על כן משום הכי משכו עליהם את יצה"ר וכו'".

ולחקור אחר עתידות, לצייר בנפשם שח"ו הם אבודים במדבר, ואין להם תקנה אלא לעשות את העגל כמ"ש הספה"ק, ולו השכילו ללכת עם ה' בתמימות ולא לחקור אחר העתידות לא היו באין לכל הצרה הזאת, ועבירה גוררת עבירה ונמשך עליהם יצה"ר שכגוי נדמה לו, וכמ"ש ויקומו לצחק ובאו לע"ז ג"ע ושפ"ד כברש"י שם, עכ"ל השם משמואל.

נמצא שכאשר אנו זוכרים את מעשה העגל אנו חייבים לזכור את מהות הפגם שזהו הרצון והחלטה להתקרב אל הקב"ה שלא בדרך הרגילה המסורה לנו מאבותינו ורבותינו, אלא לייצר שיטה חדשה איך להתקרב אליו, ובזה טמון כל המכשול של ההתקרבות וההתעלות, כי האדם שרוצה להתקרב להקב"ה צריך לעבוד הקב"ה בתמימות ובדרך

« מדוע מתו נדב ואביהוא? »

כתוב בפרשה (י, א) וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיָּתְנוּ בָּהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קֹטֶרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם. וא"ר ברש"י הק' שם, וַיִּתְּצוּ אֵשׁ, רבי אליעזר אומר, לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן. רבי ישמעאל אומר, שתויי יין נכנסו למקדש, תדע, שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא נכנסו שתויי יין למקדש, משל למלך שהיה לו בן בית וכו', כדאיתא בויקרא רבה (יב, א)."

המפרשים כתבו כמה וכמה טעמים לבאר, מה היתה סיבת מיתתם של נדב ואביהוא. והנה התורה הק' בעצמה מזכירה כמה פעמים את חטאם של נדב ואביהוא, ותמיד מוזכר רק ענין ההקרבה של אש זרה. אולם מצד שני צ"ב, שהרי רש"י הק' מביא לעיל על הפסוק וְאֵל אֶצִּילִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיִּשְׁתּוּ (שמות כד, יא) בזה"ל: "וְאֵל אֶצִּילִי, הם נדב ואביהוא והזקנים. לא שָׁלַח יָדוֹ, מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד. וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים, היו מסתכלין בו בלב גס, מתוך אכילה ושתיה, כך א"ר במדרש **תנחומא** (בהעלותך טו). נמצא לפי"ז, שכבר היו מחוייבים מיתה עוד לפני מתן תורה.

עוד צריך להבין את כפל הלשון שמתבטא בו התורה לכאורה, שכן כתוב וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם (י, א), והיה די שיכתוב 'אש זרה', וממילא אנחנו מבינים שזה מחמת 'שלא צוה אותם'.

והנה עיין בפירוש **מהר"ל** (גור אריה), שכ' לפרש בזה"ל: "ואף על גב שכתב רש"י שהיו חייבים מיתה בשעה שהציצו בשכינה, כמו שפירש רש"י שם, אין זה קשיא, דכיון דעברו פנים של זעם, כמו שכתוב חָבִי כְמַעַט רָגַע עַד יַעֲבוֹר זַעַם (ישעיה כו, כ), ועברו פנים של זעם של אותו שעה, אף על פי שהיו חייבים מיתה באותה שעה, שהיה כעס עליהם מאת המקום, כיון שעבר אותו פנים של זעם צריך להגרמת המיתה ענין אחר, דאם לא כן, למה לא מתו כל אותו שנה ממתן תורה עד הקמת המשכן, אלא כיון שלא רצה הקב"ה להמית אותם במתן תורה אם כן נתבטלה המיתה, וכיון שנתבטלה המיתה, אם כן צריך להגרמת המיתה חטא אחר."

"ואם תאמר, אם כן לא הגיע להם עונש על הסתכלות בשכינה, שהרי היו מתים בלאו הכי מפני שחטאו בהקמת המשכן, אין זה קשיא, דזאת העבירה גררה העבירה בהקמת המשכן, כך יראה נכון ועיקר", עכ"ל.

« מדוע כתוב ממרים הייתם 'עם' ה', ולא 'נגד' ה'? »

והנה כדי שנבין בעומק יותר את דברי המהר"ל, נקדים לבאר את אחד מהשש זכירות שחייבים לזכור כל יום, והוא זכירת מעשה העגל, כמו שכתוב בתורה זָכֹר אֶל תַּשְׁפַּח אֶת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בַּמִּדְבָּר לְמַן הַיּוֹם אֲשֶׁר יֵצְאָתָּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עַד בְּאֲכֹם עַד הַמָּקוֹם הַזֶּה מִקְרִים הָיִיתָ עִם ה' (דברים ט ז).

והנה, יש לדקדק, למה מתבטא התורה הק' במילים 'ממרים הייתם עם ה', לכאורה היה יותר מדוקדק לכתוב ממרים הייתם נגד ה'.

שבחרו ודשו בה אבותינו ורבותינו, ולא לנסות דרכים חדשים שהפסידו גדול משכרו.

וכמו שכתוב על גודל ענין הזה **ברבינו בחיי** על הפסוק וכל הבארת אשר חפרו וגו' (בראשית כ"ו ט"ו) כתוב בזה"ל: "ואחר כך נתגבר יצחק וחפר אותן וקרא להן כשמות אשר קרא להן אביו, ועשה כן לכבוד אביו. וממה שהתורה הודיעה זה, נראה שנחשב לו לזכות, ויש בזה התעוררות וקל וחומר שלא ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק אפילו שמות הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה קל וחומר לדרכי האבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו כמו שאר האבות, וזו מדה כנגד מדה, כן פי' הגאון ז"ל, עכ"ל.

ומובא בספרים הק' רמז לענין זה, שהרי פסח ישנו איסור לאכול חמץ אפי' במשהו, ומבארים הספה"ק שהגם שלא מצינו איסור משהו בשום איסור אחר, עכ"ז מכיון שחמץ רומז על היצה"ר, וההבדל בין חמץ למצה זה רק במשהו של שהייה, וכן בין שתי המלים ישנה רק אחד שמבדיל בין מלת מצה למלת חמץ, והתורה הק' רוצה לרמז לנו, שאם מתרחקים מהתורה הק' אפי' רק במשהו כבר זה חמץ ואסור, אפי' שיהיה לזה כוונת טובות.

« מה היתה מקור החטא ב'חטא עץ הדעת'! »

וחומר הענין הוא כ"כ גדול, עד שאנו מוצאים בהרבה מקומות שדבר זה היה השורש, שגרם וגרר בעקבותיו לידי חטא, ואנו רואין שאף חטא הראשון של אכילה מעץ הדעת מקורו בנקודה זו, כמו שמבארו בטוטו"ד בספה"ק **השם משמואל** (אמור שנת תר"ע ד"ה להבין), והלכתא רבתא ויסוד גדול זה ניתן ללמוד מדבריו הק' הנלהבים, וכך הוא כותב: "להבין הענין שאזהרת טומאת מת ניתנה דוקא לכהנים, הנה בחטא הראשון מעץ הדעת היתה הסיבה של חוסר תמימות, דתמימות היא שלא יחקור אחר העתידות אלא יקבל כל מה שיבוא עליו מאת השי"ת, ולהאמין שהכל הוא לטובה.

כי כאשר אמר הנחש לחוה כי ידע אלקים וגו' וְהִייתֶם כְּאֱלֹקִים יָדְעֵי טוֹב וָרָע (בראשית ג, ה) היה לה לחשוב שבדאי השם הטוב לא ימנע טוב להולכים בתמים, ואם לא הרשה לנו, א"כ אף שהוא כן (-שאפשר להפוך להיות כאלקים), הלא זה רצון הבורא יתברך שלא להיות כאלקים, וכן במה שראתה כי טוב הָעֵץ וגו' (שם) מה בכך שכן הוא, אחר שהשי"ת לא חפץ בכך כנ"ל מה לה לחקור אחר מאמר השי"ת, אך מחמת שחסרה לה מדת תמימות, דתמים אינו מהרהר ואינו חוקר כנ"ל, ותמים עם ה' הוא ולחלקו, כמו שפירש"י (דברים יח, ג).

וממילא אין שייך בו מיתה, כי ענין המיתה באדם

כתב האר"י ז"ל כי מתחברין עמו כחות הטומאה, עד שהנשמה מחמת שאינה יכולה לסבול את הטומאה היא מסתלקת, וזה שהוא עם השי"ת ולחלקו, אין שום רע יכול לקרב אליו, כדכתיב **לא יגרך רע** (תהילים ה ה), אבל אחר שלא היתה בהם התמימות שוב נתנו מקום לכחות הטומאה לקרב אליהם, וגרמו מיתה.

ויעקב אבינו שהיה איש תם לא מת, וההיפך מאותיות תם הוא מת, וז"ש יעקב אבינו ע"ה וְאֶנֶכִּי אִישׁ חָלָק (בראשית כז, יא), ואיתא במדרש (בר"ר פ' ס"ה) כמד"א כי חָלָק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב (דברים לב, ט), יע"ש. והכוונה בזה דכך תשובתו לאמו, שאין צריך לעשות שום השתדלות לקבל את הברכות אחר שאין השי"ת נותן לו, כי כן היא מדתו להיות לחלקו של השי"ת, ושלא לחקור אחר העתידות, ואם יהיה מן השמים שיקבל את הברכות יבואו בלי השתדלות, ולכן לא מת.

והנה, העבודה של הכהן היא לחבר את העולמות התחתון בעליון ולמשוך השפע מעולם העליון אל התחתון, ולזה נתבקשה מדת התמימות להיות עמו ולחלקו, וזהו שושבינא דמטרוניתא, וכן היא מדת אהרן הכהן שהיתה ג"כ תמימות, וז"ש תְּרִיבֶהוּ עַל מֵי מְרִיבָה (דברים לג, ח), **פירש"י** נסתקפת לו לבוא בעלילה, אם משה אמר שָׁמְעוּ נָא הַמְּרִים (במדבר כ, י) אהרן ומרים מה עשו, ואיתא **בילקוט שמעוני** (רמז תשס"ד) היה אהרן יכול לומר אני לא חטאתי, אלא שתק וכבש כחו וכו', כי אחר שרצה השי"ת שימות, היה נכון וישר אצלו שיהי' כן, ולכך נבחר להיות כהן גדול, עכ"ל הנורא והנפלא.

« מה ההגדרה של הפגם של 'אש זרה'! »

ויסוד זה אנו רואים גם בפרשתינו, בפרשת מיתת נדב ואביהוא. שהגם שבאמת אין אתנו יודע עד מה, ופרשה זו סתומה ונעלמת מהבנתנו, ואין לנו, אנשים פשוטים, השגה בגודל קדושתם של נדב ואביהוא, וכמו שהעיד עליהם משה רבינו בעצמו בפרשתנו (י, ג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדָּשׁ, ופי' רש"י "אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולם ממני וממך", עכ"ל. אמנם מכיון שתורה היא וללמוד אנו צריכים, והחז"ל הקדושים כתבו כמה דברים וסיבות מה גרם להם שימותו, לכן מוטל עלינו ללמוד מדברי התורה הק' וחז"ל הק' מוסר השכל מה שנוגע לנו ולעבודתנו, איך לעבוד את השי"ת כראוי וכנכון.

ובכן, בספר **שפת אמת** (תרל"ו) הביא בשם זקנו **החידושי הרי"ם זצ"ל** שפי', שעיקר חטאם מפורש בכתוב עצמו, דכתיב וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם (ויקרא י, א), כלומר, כל הפגם שלהם היתה רק מחמת שנתקרב לעשות פעולה שלא נצטוו עליה מפי ה', כי עיקר העבודה צריכה להיות לבטל את השכל העצמי ולקיים רק את רצון ה', וכמו שאמר משה רבינו בריש פרשתנו זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ (שם ט, ו), היינו שאתם צריכים לעשות מצד שציוה ה' אתכם לעשות בלבד.

ולפי"ז מובן שפיר מה שכתוב במהר"ל, שמיתתם היתה על דרך זה וזה גורם, כי גם ענין פגמם של הצצה לפנים ממחיצתן בעת מתן תורה היתה מקורו באותו שורש, שרצו להתקרב אל השי"ת בדרך שלעצמם, קרוב יותר ממה שהותר להם, באופן שלא ציוה אותם, וכמ"ש למעלה בדברי שם משמואל המעתיק מדברי המדרש.

ואפ"ל, שלכן חל בכל שנה פשוטה שבת פרשת

שמיני מיד אחרי חג הפסח, כי בפסח ידוע שנוהגים בכל מיני חומרות יתירות, כל אחד ע"פ מה שקיבל מאבותיו, וזה מה שאנו לומדים מפרשתנו, שאסור לשנות זוז כל שהוא ממה שקיבלנו מאבותינו, ולא לדחוק את עצמו במקום של הורשנו או לנסות לעמוד בדרגה שאינו שייך לנו, גם אם הכוונה היא לטובה ולהתקרבות אל השי"ת.

ונסיים בדברי השפת אמת (שם) שהסיק על ענין זה, שצריך כל אחד ללמוד מזה קל וחומר לעצמו, שאם אנשים קדושים כאלה שבדאי עשו מעשיהם לשם שמים, אעפ"כ נענשו על כך שהיה חסר רק הציורי מאת ה', אם כן מידה טובה מרובה, שגם אדם פשוט העושה דבר שנצטוו מפי ה', הרי גם אם אינו מבין טעם הדבר, כיון שמבטל דעתו ושכלו לקיים הפקודה שנצטווה מפי הקב"ה 'הרי כח ציוו זה חשוב מן הכל', ובוודאי שהמעשה שלו חביב מאד לפני הקב"ה ועולה לנחת רוח לפניו.